

بررسی رابطه بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران

محمد حسین یزدان پناه^{۱*}

محمد رضا خضری پور^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۲۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۶/۰۲

چکیده

بررسی مطالعات صورت گرفته در حوزه رفتار نامتقارن و چسبندگی هزینه‌ها نشان می‌دهد بسیاری از مطالعات به بررسی تأثیر برخی از عوامل بر چسبندگی هزینه‌ها یا بررسی رابطه چسبندگی هزینه‌ها با متغیرهای گوناگون مالی و حسابداری پرداخته شده و به درک و توسعه این مفهوم کمک نموده اند. در این راستا در این پژوهش به بررسی رابطه بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران پرداخته شد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر نوع و روش جمع آوری و تحلیل داده‌ها جزو تحقیقات کمی و همبستگی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش، کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده‌اند که طی دوره ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ سهام آن‌ها در بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است. جهت جمع آوری داده‌های پژوهش از نرم افزار ره‌آوردنویس، صورت‌های مالی شرکت‌ها و سایت کدال استفاده گردید. در نهایت داده‌های تحقیق با استفاده از آزمون همبستگی، آزمون t استیودنت و توزیع فیشر (توزیع F) و همچنین آزمون رگرسیون چندمتغیره با بهره‌گیری از نرم‌افزار *Eviews* تجزیه و تحلیل شدند. نتایج تحقیق نشان داد هر چه میزان چسبندگی بیشتر باشد، ریسک شرکت بیشتر است و سهام مدیریت به طور قابل توجهی اثر چسبندگی هزینه بر ریسک شرکت را افزایش می‌دهد. عدم چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی این همبستگی را تشدید می‌کند. همچنین چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی اثر آن را تشدید می‌کند.

واژگان کلیدی

رفتار هزینه‌ها، چسبندگی هزینه، ریسک شرکت، سهام مدیریت، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران.

۱. دانشجوی دکتری تخصصی رشته حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سیرجان، سیرجان، ایران.

۲. دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد سیرجان، سیرجان، ایران.

۱. مقدمه

بررسی تجربی رفتار هزینه‌ها یکی از موضوعاتی است که اخیراً توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب نموده است. در واقع رفتار هزینه یکی از مسائل مهم در حسابداری مدیریت و حسابداری بهای تمام شده است که به طور گسترده‌ای فرایندهای تصمیم‌گیری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. علاوه بر این برخی از فنونی که عموماً توسط حسابداران مدیریت و تحلیل‌گران مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد از قبیل سیستم هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت، برآوردهای هزینه‌ای و تجزیه و تحلیل هزینه، حجم و سود و به طور کلی به رفتار هزینه وابسته می‌باشند. این فنون در مفروضات سنتی هزینه بر روابط خطی بین هزینه و فعالیت مبتنی می‌باشند، بدین معنی که با افزایش و کاهش فعالیت به میزانی مشخص، هزینه‌ها نیز بایستی رفتاری متقارن را از خود نشان داده و لذا افزایش و کاهش به همان نسبت داشته باشند (بهارمقدم و خادمی، ۱۳۹۵).

از آنجا که هزینه‌ها بخش مهمی از صورتهای مالی شرکتها را تشکیل می‌دهد، لذا درک و آگاهی مناسب از آن، مدیران سازمان‌ها را در راستای دستیابی به اهداف کوتاه‌مدت و راهبردی شرکت تا حد زیادی کمک کند. در این راستا درک مناسب و واقع‌بینانه رفتار هزینه نسبت به تغییرات سطح فعالیت، اطلاعات مهمی را در جهت برآوردهای مناسب هزینه‌ای و سایر فنون حسابداری مدیریت در اختیار مدیران شرکت‌ها قرار خواهد داد (نیک‌بخت و پورباقریان، ۱۳۹۹).

مفهوم چسبندگی هزینه‌ها اولین بار در سال ۲۰۰۳ توسط اندرسون و همکاران مطرح شد. به عقیده آنها چسبندگی هزینه‌ها عبارت است از عدم کاهش متناسب هزینه‌ها در هنگام کاهش حجم فعالیت (Anderson et al., ۲۰۰۳). آنها نشان دادند سرعت افزایش در برخی از هزینه‌ها در هنگام افزایش سطح فروش، بیشتر از سرعت کاهش در سطح هزینه‌ها در هنگام کاهش سطح فروش است. از سوی دیگر برخی از محققین معتقدند که سرعت افزایش در برخی از هزینه‌ها هنگام افزایش در سطح فروش، بیشتر از سرعت کاهش در سطح هزینه‌ها، هنگام کاهش سطح فروش است. این نوع رفتار هزینه‌ها به چسبندگی هزینه‌ها تعبیر می‌شود؛ به عبارت دیگر، میزان افزایش در سطح هزینه‌ها به هنگام افزایش در سطح فروش بیشتر از میزان کاهش هزینه‌ها به هنگام کاهش در سطح فروش است (Safarzadeh and Beig, ۲۰۱۵, Panah).

بررسی مطالعات صورت گرفته در حوزه رفتار نامتقارن و چسبندگی هزینه‌ها نشان می‌دهد بسیاری از مطالعات به بررسی تأثیر برخی از عوامل بر چسبندگی هزینه‌ها یا بررسی رابطه چسبندگی هزینه‌ها با متغیرهای گوناگون مالی و حسابداری پرداخته شده و به درک و توسعه این مفهوم کمک نموده‌اند؛ اما آنچه که از حوزه در میان تحقیقات به جا مانده است جمع‌بندی عوامل موثر بر چسبندگی هزینه‌ها هستند. از سوی دیگر طبق آنچه بیان گردید میتوان گفت بررسی رفتار هزینه‌ها و همچنین برآورد میزان آن به منظور درج در بودجه عملیاتی شرکت‌ها از جمله مباحث با اهمیت در حوزه حسابداری مدیریت است (نیک‌بخت و پورباقریان، ۱۳۹۹) و به ویژه در سال‌های اخیر بسیار مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است لذا در این تحقیق بررسی رابطه بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران پرداخته می‌شود.

۲. مبانی نظری و ادبیات پژوهش

مدل‌های سنتی رفتار هزینه چنین بیان می‌شود که در صورت افزایش یا کاهش سطح فعالیت به یک میزان مشخص، هزینه‌ها نیز به مقدار معینی افزایش یا کاهش می‌یابند. در مدل نوین رفتار هزینه زمانی که تقاضا افزایش می‌یابد، مدیران منابع را به میزان کافی افزایش می‌دهند تا به فروش بیشتری دست یابند؛ اما زمانی که فروش کاهش می‌یابد، عملاً برخی منابع قابل استفاده نیست، به دلیل اینکه نوسانات تقاضا تصادفی است و مدیران برای اجتناب از هزینه‌های تعدیل تصمیم به حفظ منابع بلا استفاده می‌گیرند، این امر باعث می‌شود که شدت کاهش هزینه‌ها بر اثر کاهش حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اثر افزایش حجم فعالیت باشد که به آن چسبندگی هزینه می‌گویند. به عبارتی شدت کاهش هزینه بر اثر کاهش یکس مقدار حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اثر افزایش یکس مقدار حجم فعالیت هاست (عبدی و حاجی سیدجوادی، ۱۳۹۸).

همانطور که در بخش مقدمه بیان گردید مفهوم چسبندگی هزینه‌ها اولین بار در سال ۲۰۰۳ توسط اندرسون و همکاران مطرح شد. به عقیده آنها چسبندگی هزینه‌ها عبارت است از عدم کاهش متناسب هزینه‌ها در هنگام کاهش حجم فعالیت (Anderson et al., ۲۰۰۳). قبل از آن، مالکولم در سال ۱۹۹۱ استدلال نمود که بسیاری از هزینه‌های سرپار به هیچ وجه نسبتی با تغییر در حجم فعالیت ندارند (Malcolm, ۱۹۹۱). سپس رایبرن (۱۹۹۳) اظهار نمود که حسابداران فرض را بر خطی بودن روابط بین هزینه و فعالیت می‌گذارند، اما اقتصاددانان غیرخطی بودن این روابط را پیشنهاد می‌کنند (Rayburn, ۱۹۹۳).

کوپر و کاپلان در سال ۱۹۹۸ استناد نمودند که افزایش در هزینه‌ها در واکنش به افزایش فعالیت نسبت به کاهش هزینه‌ها در واکنش به کاهش فعالیت به میزان بیشتری می‌باشد (Cooper and Kaplan, ۱۹۹۸). این موارد همگی بر این نکته دلالت دارند که رفتار هزینه‌ها گاهی اوقات با مفروضات سنتی هزینه در تناقض است. در مجموع نتایج سایر پژوهش‌های بعدی مانند مقاله آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) نیز این رفتار هزینه‌ها را که در اصطلاح از آن به عنوان چسبندگی هزینه‌ها یاد می‌شود، تأیید نمودند.

چسبندگی هزینه به این واقعیت اشاره دارد که کاهش هزینه در زمان کاهش سطح فعالیت کمتر از افزایش هزینه در زمان افزایش سطح فعالیت است (صفرزاده و بیگ پناه، ۱۳۹۳). در حالت کلی، چسبندگی هزینه به نوعی به رفتار نامتقارن هزینه اطلاق می‌گردد که طبق آن، هزینه‌ها با افزایش حجم فعالیت در مقایسه با مسیر دیگر تغییرات (یعنی کاهش حجم فعالیت‌ها) با شدت بیشتری تغییر می‌کنند؛ به عبارت دیگر هزینه‌ها رو به پایین حرکت می‌کنند (Gores and Rauch, ۲۰۲۱).

به طور کلی چسبندگی هزینه یکی از ویژگی‌های رفتار هزینه‌ها نسبت به تغییرات فروش محسوب می‌شود. این ویژگی رفتار هزینه، با مدل نوین رفتار هزینه سازگار است. مدل نوین رفتار هزینه زمانی که تقاضا افزایش می‌یابد، مدیران منابع را به میزان کافی افزایش می‌دهند تا به فروش بیشتری دست یابند؛ اما زمانی که فروش کاهش می‌یابد، عملاً برخی منابع قابل استفاده نیست، به این دلیل که نوسانات تقاضا تصادفی است و مدیران برای اجتناب از هزینه‌های تعدیل تصمیم به حفظ منابع بلا استفاده می‌گیرند، این امر باعث می‌شود شدت کاهش هزینه‌ها بر اثر کاهش حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اثر افزایش حجم فعالیت باشد (حسینی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸).

از سوی دیگر، مفهوم «ضد چسبندگی» بر این دلالت دارد که هنگام افزایش و کاهش سطح فعالیت، هزینه‌ها نیز افزایش و کاهش می‌یابند؛ اما افزایش هزینه‌ها در شرایط افزایش فعالیت، نسبت به کاهش هزینه‌ها در شرایط کاهش فعالیت، کمتر است (Anderson et al., ۲۰۰۳).

برای نمونه مدیران ممکن است که در هنگام کاهش تقاضا تأمل نموده و تصمیم‌گیری در خصوص تعدیل منابع را به تأخیر اندازند که این تأمل و تأخیر در تعدیل منابع موجب می‌شود که هزینه‌ها از خود رفتاری چسبنده‌ای نشان دهند. نمونه دیگر این است که مدیران در هنگام کاهش تقاضا تمعداً منابع را به میزانی بیش از میزان طبیعی خود کاهش دهند، در این رابطه Weiss (۲۰۱۰) و Banker و همکاران (۲۰۱۱) نتیجه گرفتند ضد چسبندگی هزینه‌ها زمانی روی می‌دهد که مدیران تعدیلات منابع را در زمان کاهش تقاضا به نحوی انجام دهند که موجب کاهش بزرگتری در هزینه‌ها در مقایسه با افزایش هزینه‌ها برای مقدار یکسانی از تغییرات تقاضا گردد.

آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) استدلال نمودند که در طول دوره‌های شکوفا و پررونق اقتصادی، افزایش تقاضا به احتمال زیاد ادامه داشته و کاهش تقاضا نیز احتمالاً موقتی بوده و متوقف خواهد گشت. این مورد باعث تحریک و ترغیب مدیران می‌گردد تا تصمیمات مربوط به تعدیلات نزولی و کاهش منابع را با تأخیر بگیرند که متعاقباً چسبندگی بیشتر هزینه‌ها را در پی خواهد داشت.

در توجیه این استدلال می‌توان به نتایج همین مطالعه آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) اشاره نمود که همبستگی معنادار و مثبتی را بین نرخ رشد اقتصادی مثبت و میزان چسبندگی هزینه‌ها یافتند. علاوه بر این Zuijlen (۲۰۱۲) فرض را بر این گذاشت که شرکت‌ها در دوره‌های غیربحرانی، چسبندگی بیشتری را در هزینه‌ها مشاهده خواهند نمود، زیرا مدیران در رابطه با سطوح تقاضا در مقایسه با دوره‌های بحرانی خوشبین‌تر می‌باشند. وی معتقد است میزان چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌های رکود و بحران اقتصادی به دو دلیل کم باشد: اول اینکه بحران و رکود اقتصادی کشورها را مجبور خواهد ساخت تا هزینه‌های خود را کاهش دهند، بنابراین موقع کاهش تقاضا شرکت‌ها با منابع بلااستفاده مواجه بوده، از اینرو مدیران در کنار گذاری این منابع بلادرنگ اقدام نموده و لذا هزینه‌ها کاهش می‌یابد. دوم اینکه وی استدلال نمود که در طول دوره‌های بحرانی و رکود اقتصادی، شرکت‌ها از انعقاد قراردادهای تعهدآور و بلند مدت امتناع می‌ورزند. بر این اساس در طول دوره بحران اقتصادی شرکت‌ها ترجیح می‌دهند که نیروی کار مورد نیاز را به صورت موقتی بکار گیرند و از اینرو راهی آسان برای مرخص کردن و رهایی این کارگران به مجرد کاهش در تقاضا پیدا می‌کنند و لذا شرکت‌ها هزینه‌های تعدیل بالایی نخواهند داشت. در نتیجه بکارگیری استراتژی‌های کاهش هزینه و امتناع از انعقاد قراردادهای بلند مدت و تعهدآور در طول دوره‌های بحرانی و رکود اقتصادی باعث ترغیب مدیران در کنار گذاری دارایی‌های بلا استفاده و از اینرو کاهش چسبندگی هزینه‌ها می‌گردد.

در خصوص پیشینه تحقیقات انجام شده در راستای تحقیق، خواجوی و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تأثیر اعتبار تجاری بر چسبندگی هزینه‌ها پرداخته‌اند. نتایج تحقیق حاکی از وجود اثر معنادار اعتبار تجاری در کاهش چسبندگی هزینه‌های عمومی، اداری و فروش بود و نشان داد در سال‌هایی که فروش کاهش می‌یابد، اعتبار تجاری می‌تواند کاهش هزینه‌ها را تسریع کند و مانع چسبندگی هزینه‌ها شود. همچنین، این اثر می‌تواند در شرکت‌های با هزینه نمایندگی بیشتر، قویتر ظاهر شود.

نیک‌بخت و پورباقریان (۱۳۹۹) به ارائه مدل چسبندگی هزینه‌ها بر اساس سرمایه فکری پرداخته‌اند. نتایج تحقیق بیانگر تایید وجود رفتار ضدچسبندگی در شرکت‌های بورس اوراق و بهادار تهران بود. همچنین رابطه معنی داری بین سرمایه فکری، سرمایه سازمانی و سرمایه انسانی بر چسبندگی بهای تمام شده کالای فروش رفته شرکت‌ها مشاهده گردید، در حالی که تاثیر سرمایه فیزیکی و مالی بر چسبندگی هزینه‌های مورد اشاره معنی دار نبوده است.

حسینی پور و همکاران (۱۳۹۸) به شناسایی عوامل تعیین کننده رفتار چسبندگی هزینه‌ها پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد عوامل تعیین کننده رفتار چسبندگی هزینه‌ها عبارتست از هزینه‌های تعدیل و هزینه‌های نمایندگی و هزینه‌های سیاسی و حاکمیت شرکتی. همچنین مشخص شد هزینه‌های تعدیل و هزینه‌های نمایندگی دارای رابطه مثبت با چسبندگی هزینه‌ها هستند، اما هزینه‌های سیاسی و حاکمیت شرکتی با چسبندگی هزینه‌ها رابطه منفی دارند.

آذرپور و ویسی حصار (۱۳۹۷) به بررسی چسبندگی هزینه‌های تعهدی در مقابل هزینه‌های نقدی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد که هزینه‌های تعهدی به طور معناداری چسبندگی بیشتری نسبت به هزینه‌های نقدی دارند. همچنین، هزینه‌های عملیاتی بعد از کسر استهلاک چسبندگی کمتری نسبت به هزینه‌های عملیاتی قبل از کسر استهلاک دارند. اسدی و بیگ پناهی (۱۳۹۶) به بررسی چسبندگی و ضدچسبندگی هزینه‌های غیرتولیدی در شرکتهای ایرانی پرداختند و نتیجه گرفتند هزینه غیرتولیدی در شرکتهای مورد بررسی، علاوه بر رفتار چسبنده دارای رفتاری ضدچسبنده هستند که این موضوع از تغییرات فروش در سنوات گذشته ناشی میشود.

رضایی و رضایی (۱۳۹۵) به بررسی ارتباط بین چسبندگی هزینه و مسئولیت اجتماعی در شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و نشان دادند بین چسبندگی هزینه و مسئولیت اجتماعی در شرکت‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این رابطه مثبت مربوط به چسبندگی بهای تمام شده کالای فروش رفته می‌باشد همچنین تفاوت در ساختار بهای تمام شده کالای فروش رفته رابطه مثبت چسبندگی آن با ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها را تغییر معناداری می‌دهد به نحوی که هر چه سهم هزینه‌های متغیر نسبت به ثابت در ساختار بهای تمام شده کالای فروش رفته کمتر باشد، رابطه مثبت چسبندگی آن با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها تشدید می‌شود. همچنین ارتباط معناداری بین چسبندگی هزینه‌های عملیاتی که عمدتاً شامل هزینه‌های اداری تشکیلاتی و فروش می‌باشد، با ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها وجود ندارد.

بهار مقدم و خادمی (۱۳۹۵) در مقاله خود به بررسی چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌های رونق و رکود اقتصادی پرداخته‌اند. هدف این تحقیق بررسی رفتار نامتقارن هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و بهای تمام شده کالای فروش رفته طی سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۹۳ و همچنین بررسی رفتار این هزینه‌ها از لحاظ چسبندگی یا ضدچسبندگی به طور جداگانه در هر یک از دوره‌های رونق و رکود این بازه زمانی بوده است. نتایج تحقیق نشان داد رفتار هزینه‌های یادشده در کل دوره مورد مطالعه نامتقارن است. همچنین دوره‌های رونق و رکود اقتصادی کشور تأثیر چندانی در نگرش مدیران شرکت‌ها نداشته و از این رو رفتار هزینه‌های اداری، عمومی و فروش در تمامی دوره‌ها شامل دوره‌های رونق و رکود اقتصادی چسبنده و رفتار بهای تمام شده کالای فروش رفته در تمامی ادوار تقریباً ضدچسبنده می‌باشد.

ناظمی‌اردکانی و حکمتی (۱۳۹۴) به بررسی چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های دارویی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد هزینه‌های عملیاتی نسبت به تغییرات درآمد فروش رفتار چسبنده دارد اما شواهدی مبنی بر چسبندگی بودن بهای تمام شده کالای فروش رفته یافت نشد. همچنین، نتایج بدست آمده حاکی از وجود

رابطه معنادار بین میزان چسبندگی هزینه‌های عملیاتی و جریان نقد آزاد است. به این گونه که در شرکت‌های با جریان نقد آزاد بالاتر، چسبندگی هزینه‌ها بیش‌تر است. افزون بر این، نتایج از وجود رابطه مستقیم و معنادار بین میزان چسبندگی هزینه‌های عملیاتی و تولید ناخالص داخلی حکایت دارد اما اثرگذار بودن دارایی‌ها و بدهی‌ها بر میزان چسبندگی هزینه‌های عملیاتی مورد تأیید قرار نگرفت. همچنین مشخص شد در صورت پیش‌بینی افزایش فروش آینده یا در دوره‌های رشد اقتصادی، برای استفاده مناسب از فرصت‌ها و همچنین به دلیل آن که تحصیل و آماده‌سازی مجدد منابع نیازمند زمان و هزینه مضاعف است، مدیران منابع را در شرکت حفظ می‌کنند تا از بازگشت فروش به سطح قبلی، بیش‌ترین مزیت را کسب کنند که این امر چسبندگی هزینه‌های عملیاتی را به دنبال خواهد داشت.

زنجریدار و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی و تحلیل عوامل موثر بر رفتار چسبندگی هزینه‌ها پرداخته‌اند. در این تحقیق به بررسی چسبندگی هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و همچنین بهای تمام شده کالای فروش رفته پرداخته و تاثیر ویژگی‌های مختلف شرکتها مانند تعداد کارکنان، دارایی‌های جاری، دارایی‌های ثابت و بدهی‌های شرکت بر شدت چسبندگی هزینه آنها بررسی شده است. نتایج تحقیق هزینه‌های اداری، عمومی و فروش و همچنین بهای تمام شده کالای فروش رفته چسبنده هستند و شدت چسبندگی در بهای تمام شده کالای فروش رفته بسیار بالاست و شاخصهایی مانند تعداد کارکنان، میزان دارایی جاری شرکت و نسبت بدهی بر شدت چسبندگی هزینه اداری عمومی و فروش و بهای تمام شده کالای فروش رفته تاثیر می‌گذارد. این در حالی است که شدت چسبندگی بهای تمام شده در دارایی‌های جاری کمتر از دارایی‌های ثابت است.

صفرزاده و بیگ پناه (۱۳۹۳) به بررسی تأثیر چسبندگی هزینه بر برآورد محافظه‌کاری شرطی پرداخته‌اند. مدل‌های استاندارد برای برآورد محافظه‌کاری، متوسط میزان محافظه‌کاری را بیشتر از واقع برآورد می‌کنند. به بیان دیگر، در این مدل‌ها، چسبندگی هزینه به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده محافظه‌کاری شرطی مدنظر قرار نمی‌گیرد و این موضوع سبب سوگیری قابل ملاحظه در برآورد محافظه‌کاری می‌شود. مهمتر اینکه، مدل‌های استاندارد برای برآورد محافظه‌کاری، تغییر در چسبندگی هزینه را به حساب محافظه‌کاری منظور می‌کنند. شواهد بیانگر آن است که توجه به چسبندگی هزینه، نقش مهمی در درک صحیح از مفهوم محافظه‌کاری دارد.

نمازی و دوانی پور (۱۳۹۳) به بررسی تجربی رفتار چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد شدت چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌هایی که در دوره قبل از آن کاهش درآمد رخ داده، کمتر است. همچنین شدت چسبندگی هزینه‌ها برای شرکت‌هایی که نسبت جمع دارایی‌ها به فروش بزرگ‌تری دارند، بیشتر است.

کردستانی و مرتضوی (۱۳۹۱) به شناسایی عوامل تعیین‌کننده چسبندگی هزینه‌های شرکت‌ها پرداخته‌اند. بر اساس نتایج تحقیق، چسبندگی هزینه‌های فروش، عمومی و اداری در دوره بعد از کاهش فروش، وارونه می‌شود و کاهش فروش در دو دوره متوالی، موجب کاهش چسبندگی بهای تمام شده کالای فروش رفته و هزینه‌های فروش، عمومی و اداری در دوره دوم می‌شود و هر چه میزان دارایی‌ها بیشتر باشد، چسبندگی بهای تمام شده کالای فروش رفته و هزینه‌های فروش، عمومی و اداری، بیشتر می‌شود، اما شواهدی از تاثیر طول دوره مطالعه، رشد اقتصادی و تعداد کارکنان بر چسبندگی هزینه‌ها به دست نیامد. همچنین بولو و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی رابطه بین دیدگاه مدیریت و چسبندگی هزینه‌ها پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد زمانی که مدیران به فروش در آینده خوش‌بین هستند، شدت چسبندگی هزینه‌ها افزایش می‌یابد.

Zhang (۲۰۲۱) نشان داد بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌ها رابطه معنادار وجود دارد. بر این اساس فرضیه تحقیق به شکل زیر مطرح گردید:

بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران رابطه معنادار وجود دارد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر نوع و روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها جزو تحقیقات کمی و همبستگی است. جامعه‌ی آماری پژوهش، کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده‌اند که طی دوره ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ سهام آن‌ها در بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است. نمونه‌ی مورد استفاده متشکل از ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است و شرکت‌های زیر به روش غربالی حذف شده‌اند:

(۱) شرکت‌هایی که در طول دوره پژوهش به دلیل مسائلی از جمله پایین بودن حجم معاملات و یا دلایل دیگر از بورس اخراج شده‌اند.

(۲) سال مالی شرکت‌های طی بازه ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ در نظر گرفته شده است.

(۳) شرکت‌هایی که به دلیل عدم رعایت ضوابط بورس از جمله پایین بودن حجم معاملات، پایین بودن سطح سهام شناور آزاد، پایین بودن تعداد روزهای معاملاتی، پایین بودن سرمایه و سایر موارد به تابلو غیررسمی انتقال یافته‌اند. برای مدل رگرسیونی تحقیق از توسعه مدل Weiss (۲۰۱۰) به شکل زیر استفاده شد:

$$Sticky_{i,t} = \log\left(\frac{\Delta Cost}{\Delta Sale}\right)_{i,\omega_1} - \log\left(\frac{\Delta Cost}{\Delta Sale}\right)_{i,\omega_2} \quad (1)$$

که در آن، *Sticky* چسبندگی هزینه، *Cost* دلتای هزینه‌ها و *sale* نیز دلتای نرخ فروش طوی یک سال مالی برای شرکت‌هاست. سپس جهت بررسی رابطه بین چسبندگی هزینه و ریسک شرکت از مدل ۱ و مدل مقاله Zhang (۲۰۲۱) به شکل زیر استفاده شد:

$$Risk = \beta_0 + \beta_1 Sticky + \beta_2 Lev + \beta_3 Size + \sum Year + \sum Industry + \varepsilon_0 \quad (2)$$

متغیرهای اهرم مالی (*Lev*) و اندازه شرکت (*Size*) متغیرهای کنترلی معادله هستند. همچنین با وارد نمودن تاثیر متغیر سهم مدیریت در معادله ۲ طبق مقاله Zhang (۲۰۲۱) داریم:

$$Risk = \beta_0 + \beta_1 Sticky + \beta_2 Stockhold \times Sticky + \beta_3 Stockhold + \beta_4 Lev + \beta_5 Size + \sum Year + \sum Industry + \varepsilon_0 \quad (3)$$

جهت جمع‌آوری داده‌های پژوهش از نرم افزار ره‌آوردنویس، صورت‌های مالی شرکت‌ها و سایت کدال استفاده گردید. در نهایت داده‌های تحقیق با استفاده از آزمون همبستگی، آزمون *t* استیودنت و توزیع فیشر (*F*) و همچنین آزمون رگرسیون چندمتغیره با بهره‌گیری از نرم‌افزار *Eviews* تجزیه و تحلیل شدند. در بخش بعد، نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها ارائه شده است.

۴. یافته‌های پژوهش

در این بخش به نتایج حاصل تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق پرداخته شده است.

در جدول ۱ نتایج آمار توصیفی متغیرهای مدل تحقیق ارائه شده است:

جدول ۱ نتایج آمار توصیفی متغیرهای مدل تحقیق

متغیرها	تعداد	میانگین	ماکسیمم	مینیمم	معناداری
چسبندگی هزینه (<i>Sticky</i>)	۱۱۰	-۰/۰۴۸	-۱/۳۵۸	۱/۱۵۹	۰/۳۱۲
ریسک (<i>Risk</i>)	۱۱۰	۰/۰۴۲	۰/۰۱۱	۰/۲۴۲	۰/۱۴۹
سهام مدیریت (<i>Stockhold</i>)	۱۱۰	۰/۰۵۷	۰/۰۰۱	۰/۵۴۶	۰/۰۸۷
اندازه (<i>Size</i>)	۱۱۰	۱۸/۲۴۰	۱۵/۶۸۷	۲۲/۴۵۱	۱/۱۲۵
اهرم مالی (<i>Lev</i>)	۱۱۰	۰/۳۸۵	۰/۰۴۸	۰/۹۵۷	۰/۱۸۴

همانطور که بیان گردید جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون همبستگی، آزمون t استیودنت و توزیع فیشر (توزیع F) و همچنین آزمون رگرسیون چندمتغیره با بهره‌گیری از نرم‌افزار *Eviews* استفاده است. برای انجام آزمون رگرسیون، مفروضاتی از قبیل نرمال بودن داده‌ها، وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و وابسته، یکسانی واریانس متغیرهای مورد مطالعه، نبود خودهمبستگی و نبود رابطه هم‌خطی بررسی شدند. لذا نخست به بررسی نرمال بودن یا نبودن توزیع داده‌های تحقیق پرداختیم. برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف--اسمیرنوف استفاده کردیم. طبق نتایج آزمون، سطح معنی‌داری برای متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۰۵ بود بنابراین نتیجه گرفتیم داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند. در مرحله‌ی بعد برای بررسی وجود ناهمسانی واریانس از آزمون آرچ LM ($ARCH$) و وایت ($White$) برای مدل استفاده کردیم.

جدول ۲ نتایج آزمون ناهمسانی آرچ LM

شرح	مقدار آماره	احتمال
F-statistic	۱۹۸/۲۲۱۸	۰/۰۰۳۹
Obs*R-squared	۲۴۹/۵۸۹۶	۰/۰۰۰۸

جدول ۳ نتایج آزمون ناهمسانی وایت

شرح	مقدار آماره	احتمال
F-statistic	۵/۸۴۹۳	۰/۰۰۴۸
Obs*R-squared	۴/۵۵۲۳۵	۰/۰۰۰۳
Scaled explained SS	۵۲/۶۵۳۲۵	۰/۰۰۲۹

احتمال آزمون‌های مدل کمتر از ۵ درصد می‌باشد. با توجه به اینکه آمار این آزمون در سطح ۵ درصد معنادار نیست، بنابراین فرض همسانی رد شده و ناهمسانی واریانس مدل پذیرفته می‌شود.

آزمون اثرات ثابت

برای آزمون معنی‌دار بودن روش اثرات ثابت از دو آزمون F و هاسمن استفاده کردیم. نتایج آزمون‌ها در جداول زیر نشان داده شده است:

جدول (۴) نتایج آزمون آماره F

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section F	۷/۵۶۳۲۵	۱۰۹	۰/۰۱۹۷

Test cross-section fixed effects

جدول (۵) نتایج آزمون هاسمن

شرح	مقدار آماره	درجه آزادی	احتمال
Cross-section random	۵۱/۵۳۲۶۴	۱۳	۰/۰۰۴۲

Hausman Test

باتوجه به اینکه در هر دو آزمون به عمل آمده برای مدل رگرسیونی احتمال بدست آمده کمتر از ۵ درصد است بنابراین آزمون اثرات ثابت معنی‌دار است.

فرض استقلال خطاها از یکدیگر

به منظور آزمون عدم وجود خودهمبستگی در مدل از آماره دوربین واتسون استفاده کردیم. همانطور که بیان شد چنانچه این آماره‌ها در بازه‌ی ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گیرد فرض صفر آزمون، یعنی عدم وجود همبستگی بین باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود. در غیر این صورت فرض صفر رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم بین باقیمانده‌ها همبستگی وجود دارد. در این تحقیق، این آماره برابر با ۲/۳۴۶ به دست آمده است. لذا نتیجه می‌گیریم در مدل تحقیق عدم وجود همبستگی بین باقیمانده‌ها پذیرفته می‌شود.

بررسی وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته

برای آزمون وجود رابطه خطی بین متغیر مستقل و وابسته در مدل تحقیق از آزمون F (آزمون فیشر) استفاده کردیم. همانطور که در جدول ۵ خواهیم دید سطح معنی‌داری آزمون F کمتر از ۵ درصد (۰/۰۲۹) است. بنابراین فرض وجود رابطه خطی بین متغیر مستقل و وابسته و وجود رابطه خطی در مدل تحقیق تایید می‌شود.

جدول (۶) آزمون F جهت سنجش وجود رابطه خطی

شرح	مقدار آماره	احتمال
F-statistic	۱/۸۸۶۵۶۱	۰/۲۱۴۷۹

جدول ۷) نتایج آزمون تحلیل رگرسیون ترکیبی

متغیرها	ضرایب	خطای معیار	آماره t	معناداری
چسبندگی هزینه (Sticky)	-۰/۵۹۶۵۴۱	-۲/۵۶۳۲۵۴	۰/۴۶۳۲۵۴	۰/۰۰۳۷
ریسک (Risk)	-۰/۸۵۶۳۲۴	-۰/۰۴۵۶۳۲۵	۲/۵۶۳۲۵۴	۰/۰۴۶۵
سهام مدیریت (Stockhold)	-۰/۶۵۹۶۵	-۰/۰۹۸۶۵۴	۰/۷۵۴۲۳۱	۰/۰۰۲۱
اندازه (Size)	-۰/۷۶۳۲۵۴	۰/۴۲۰۳۶۵	۰/۸۵۶۳۲۱	۰/۰۰۰۵
اهرم مالی (Lev)	۰/۹۵۲۳۱۴	۰/۰۰۳۶۹۸	۰/۸۶۳۲۵۶	۰/۰۰۱۹
C	-۱۲/۲۶۵۳۱	-۲/۵۶۳۲۴۱	۰/۷۴۱۲۳۲	۰/۰۰۰۱
ضریب تعیین	۰/۳۱۹۴۶	آماره F		۲/۰۰۱۹۹
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۰۰۳۲۵۴	معناداری		۰/۰۰۲۶۵
خطای معیار رگرسیون	۱۲/۴۶۳۲۲	دوربین واتسون		۲/۳۴۶۵۲۱

در جدول ۷ مشاهده می‌شود که مقداری معناداری متغیرها کمتر از ۰/۰۵ است و نتیجه می‌گیریم ضرایب‌های برآورد شده در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار هستند.

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد هر چه میزان چسبندگی بیشتر باشد، ریسک شرکت بیشتر است و سهام مدیریت به طور قابل توجهی اثر چسبندگی هزینه بر ریسک شرکت را افزایش می‌دهد. عدم چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی این همبستگی را تشدید می‌کند. همچنین چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی اثر آن را تشدید می‌کند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

بررسی مطالعات صورت گرفته در حوزه رفتار نامتقارن و چسبندگی هزینه‌ها نشان می‌دهد بسیاری از مطالعات به بررسی تأثیر برخی از عوامل بر چسبندگی هزینه‌ها یا بررسی رابطه چسبندگی هزینه‌ها با متغیرهای گوناگون مالی و حسابداری پرداخته شده و به درک و توسعه این مفهوم کمک نموده‌اند؛ اما آنچه که از حوزه در میان تحقیقات به جا مانده است جمع‌بندی عوامل موثر بر چسبندگی هزینه‌ها هستند. از سوی دیگر طبق آنچه بیان گردید میتوان گفت بررسی رفتار هزینه‌ها و همچنین برآورد میزان آن به منظور درج در بودجه عملیاتی شرکت‌ها از جمله مباحث با اهمیت در حوزه حسابداری مدیریت است (نیک‌بخت و پورباقریان، ۱۳۹۹) و به ویژه در سال‌های اخیر بسیار مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است لذا در این تحقیق بررسی رابطه بین چسبندگی هزینه، ریسک شرکت و سهام مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران پرداخته شد. نتایج تحقیق نشان داد چسبندگی هزینه‌ها نه تنها پدیده‌ای نیست که مدیران نتوانند از آن پیشگیری کنند، بلکه می‌توان گفت این پدیده در اصل، نتیجه‌ی تصمیم‌گیری‌های مدیران درباره‌ی تعدیل منابع است. علت وجود هزینه‌های چسبندگی اختلاف نامتقارنی است که در تنظیم منابع وجود دارد و این موضوع باعث می‌شود نیروها بیشتر از آنکه فرآیند تعدیل منابع را به سمت بالا سوق دهند، آن را به سمت پایین سوق و سرعتش را کم کنند. فقدان تعدیل رو به پایین از منابع تعهد شده در یک دوره کاهش فعالیت، منجر به ایجاد هزینه‌های نگهداشت ظرفیت بلااستفاده در این دوره خواهد شد.

مدل‌های سنتی رفتار هزینه چنین بیان می‌شود که در صورت افزایش یا کاهش سطح فعالیت به یک میزان مشخص، هزینه‌ها نیز به مقدار معینی افزایش یا کاهش می‌یابند. در مدل نوین رفتار هزینه زمانی که تقاضا افزایش می‌یابد، مدیران منابع را به میزان کافی افزایش می‌دهند تا به فروش بیشتری دست یابند؛ اما زمانی که فروش کاهش می‌یابد، عملاً برخی منابع قابل استفاده نیست، به دلیل اینکه نوسانات تقاضا تصادفی است و مدیران برای اجتناب از هزینه‌های تعدیل تصمیم به حفظ منابع بلا استفاده می‌گیرند، این امر باعث می‌شود که شدت کاهش هزینه‌ها بر اثر کاهش حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اثر افزایش حجم فعالیت باشد که به آن چسبندگی هزینه می‌گویند. به عبارتی شدت کاهش هزینه بر اثر کاهش یکس مقدار حجم فعالیت، کمتر از شدت افزایش هزینه‌ها بر اثر افزایش یکس مقدار حجم فعالیت هاست (عبدی و حاجی سیدجوادی، ۱۳۹۸). همچنین همسو با نتایج آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) نتایج تحقیق نشان داد یکی از دلایل چسبندگی هزینه‌ها می‌تواند رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیر باشد. اگر چسبندگی ناشی از تصمیم‌های نامناسب تعهد منابع مدیر در گذشته باشد (به این معنی که مدیر روند آینده را به درستی پیش‌بینی نکرده و اقدام به افزایش منابع نموده است) یا ناشی از عدم تعدیل منابع در حال حاضر (یعنی اگر مدیر روند آیند را به روشنی در نظر میگرفت لازم میشد حتماً تعدیل منابع را انجام دهد) این چسبندگی تأثیر منفی بر بازدهی و سودآوری شرکت خواهد گذاشت و بیانگر ناکارایی در مصرف منابع بوده و نشانگر رفتار فرصت‌طلبانه مدیر خواهد بود. به عبارتی، مدیر به دلایلی چون تضاد نمایندگی و ساختن امپراطوری تمایلی به تعدیل منابع ندارد. پر واضح است چنین رفتار و نتایجی تأمین‌کنندگان را به خطر می‌اندازد. از سوی دیگر، مفهوم «ضد چسبندگی» بر این دلالت دارد که هنگام افزایش و کاهش سطح فعالیت، هزینه‌ها نیز افزایش و کاهش می‌یابند؛ اما افزایش هزینه‌ها در شرایط افزایش فعالیت، نسبت به کاهش هزینه‌ها در شرایط کاهش فعالیت، کمتر است (Anderson et al., ۲۰۰۳).

برای نمونه مدیران ممکن است که در هنگام کاهش تقاضا تأمل نموده و تصمیم‌گیری در خصوص تعدیل منابع را به تأخیر اندازند که این تأمل و تأخیر در تعدیل منابع موجب می‌شود که هزینه‌ها از خود رفتاری چسبندگی نشان دهند. نمونه دیگر این است که مدیران در هنگام کاهش تقاضا عمده‌مناً منابع را به میزانی بیش از میزان طبیعی خود کاهش دهند، در این رابطه Weiss (۲۰۱۰) و Banker و همکاران (۲۰۱۱) نتیجه گرفتند ضد چسبندگی هزینه‌ها زمانی روی می‌دهد که مدیران تعدیلات منابع را در زمان کاهش تقاضا به نحوی انجام دهند که موجب کاهش بزرگتری در هزینه‌ها در مقایسه با افزایش هزینه‌ها برای مقدار یکسانی از تغییرات تقاضا گردد.

آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) استدلال نمودند که در طول دوره‌های شکوفا و پررونق اقتصادی، افزایش تقاضا به احتمال زیاد ادامه داشته و کاهش تقاضا نیز احتمالاً موقتی بوده و متوقف خواهد گشت. این مورد باعث تحریک و ترغیب مدیران می‌گردد تا تصمیمات مربوط به تعدیلات نزولی و کاهش منابع را با تأخیر بگیرند که متعاقباً چسبندگی بیشتر هزینه‌ها را در پی خواهد داشت. در توجیه این استدلال می‌توان به نتایج همین مطالعه آندرسون و همکاران (۲۰۰۳) اشاره نمود که همبستگی معنادار و مثبتی را بین نرخ رشد اقتصادی مثبت و میزان چسبندگی هزینه‌ها یافتند. علاوه بر این Zuijlen (۲۰۱۲) فرض را بر این گذاشت که شرکت‌ها در دوره‌های غیربحرانی، چسبندگی بیشتری را در هزینه‌ها مشاهده خواهند نمود، زیرا مدیران در رابطه با سطوح تقاضا در مقایسه با دوره‌های بحرانی خوشبین‌تر می‌باشند. وی معتقد است میزان چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌های رکود و بحران اقتصادی به دو دلیل کم باشد: اول اینکه بحران و رکود اقتصادی کشورها را مجبور خواهد ساخت تا هزینه‌های خود را کاهش دهند، بنابراین موقع کاهش تقاضا

شرکت‌ها با منابع بلااستفاده مواجه بوده، از اینرو مدیران در کنارگذاری این منابع بلادرنگ اقدام نموده و لذا هزینه‌ها کاهش می‌یابد. دوم اینکه وی استدلال نمود که در طول دوره های بحران و رکود اقتصادی، شرکت‌ها از انعقاد قراردادهای تعهدآور و بلند مدت امتناع می‌ورزند. بر این اساس در طول دوره بحران اقتصادی شرکت‌ها ترجیح می‌دهند که نیروی کار مورد نیاز را به صورت موقتی بکار گیرند و از اینرو راهی آسان برای مرخص کردن و رهایی این کارگران به مجرد کاهش در تقاضا پیدا می‌کنند و لذا شرکت‌ها هزینه های تعدیل بالایی نخواهند داشت. در نتیجه بکارگیری استراتژی های کاهش هزینه و امتناع از انعقاد قراردادهای بلند مدت و تعهدآور در طول دوره های بحران و رکود اقتصادی باعث ترغیب مدیران در کنارگذاری دارایی های بلا استفاده و از اینرو کاهش چسبندگی هزینه‌ها می‌گردد.

در نهایت نتایج تجزیه و تحلیل داده های تحقیق همسو با نتایج تحقیق Zhang (۲۰۲۱) نشان داد هر چه میزان چسبندگی بیشتر باشد، ریسک شرکت بیشتر است و سهام مدیریت به طور قابل توجهی اثر چسبندگی هزینه بر ریسک شرکت را افزایش می‌دهد. عدم چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی این همبستگی را تشدید می‌کند. همچنین چسبندگی هزینه به طور قابل توجهی ریسک شرکت را افزایش می‌دهد و سهام مدیریتی اثر آن را تشدید می‌کند.

از آنجاییکه نتایج تحقیق نشان داد چسبندگی هزینه‌ها قابل تشخیص و کنترل است لذا پیشنهاد می‌شود مدیران باید دلیل خود را برای چسبندگی هزینه از طریق توجه به حساسیت تغییرات هزینه به نسبت کاهش حجم، ارزیابی کنند و ظرفیت واکنش شرکت را در برابر کاهش تقاضا برای کالاها یا خدمات افزایش دهند. این امر به بهبود فرایند پاسخگویی سازمان نیز کمک شایانی می‌نماید. در نهایت نیز پیشنهاد می‌شود با مشخص نمودن و تحلیل رفتار هزینه، صاحبان شرکت تحلیل کنند که آیا مدیران به بنگاه اقتصادی هزینه تحمیل می‌نمایند یا خیر که از اهمیت بسیار زیادی برای ذینفعان و سهامداران شرکت و ذینفعان برخوردار است.

۶. منابع و مآخذ

- (۱) آذریپور، مجید و ویسی حصار، ثریا. (۱۳۹۷). بررسی چسبندگی هزینه های تعهدی در مقابل هزینه‌های نقدی. حسابداری و منافع اجتماعی، ۸(۴)، ۸۵-۱۰۴.
- (۲) اسدی، غلامحسین، بیگ پناهی، بهزاد. (۱۳۹۶). چسبندگی و ضدچسبندگی هزینه های غیرتولیدی در شرکتهای ایرانی. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۴(۵۳)، ۷۱-۹۰.
- (۳) بهارمقدم، مهدی و خادمی، ساسان. (۱۳۹۵). بررسی چسبندگی هزینه‌ها در دوره‌های رونق و رکود اقتصادی. حسابداری مدیریت، ۹(۳۰)، ۶۷-۸۶.
- (۴) بولو، قاسم، معزز، الهه، خان حسینی، داود، نیکونستی، محمد (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین دیدگاه مدیریت و چسبندگی هزینه‌ها. فصلنامه برنامه ریزی و بودجه. ۱۷ (۳): ۹۵-۷۹.
- (۵) حسینی پور، رضا، نصیرزاده، دکتر فرزانه، عباسزاده، دکتر محمدرضا. (۱۳۹۸). عوامل تعیین کننده رفتار چسبندگی هزینه‌ها. مجله دانش حسابداری، ۱۰(۴)، ۱۷۷-۲۱۴.
- (۶) خواجهی، شکرالله، غیوری مقدم، علی، حاجب، حمیدرضا. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر اعتبار تجاری بر چسبندگی هزینه‌ها. دانش حسابداری مالی، ۸(۳)، ۱۲۵-۱۴۱.

- (۷) رضایی، معصومه و رضایی، فرزین (۱۳۹۵). ارتباط بین چسبندگی هزینه و مسئولیت اجتماعی در شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری. ۱ (۲): ۱۹۱-۱۶۳.
- (۸) زنجیردار، مجید، غفاری آشتیانی، پیمان، مداحی، زهرا. (۱۳۹۳). بررسی و تحلیل عوامل موثر بر رفتار چسبندگی هزینه. حسابداری مدیریت، ۷ (شماره ۱) (پیاپی ۲۰)، ۷۹-۹۱.
- (۹) صفرزاده، محمدحسین و بیگ پناه، بهزاد. (۱۳۹۳). تأثیر چسبندگی هزینه بر برآورد محافظه‌کاری شرطی. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۴ (۴)، ۳۹-۵۹.
- (۱۰) عبدی، مصطفی و حاجی سیدجواد، سیدهومن (۱۳۹۸). چسبندگی هزینه‌ها: علت و نظریه‌ها، پنجمین کنفرانس بین‌المللی علوم مدیریت و حسابداری، تهران.
- (۱۱) کردستانی، غلامرضا و مرتضوی، سید مرتضی. (۱۳۹۱). شناسایی عوامل تعیین‌کننده چسبندگی هزینه‌های شرکت‌ها. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۴ (۳)، ۱۳-۳۲.
- (۱۲) ناظمی‌اردکانی، مهدی و حکمتی، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های دارویی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. حسابداری سلامت، ۴ (۴)، ۷۷-۹۶.
- (۱۳) نمازی، محمد، دوانی پور، ایرج. (۱۳۹۳). بررسی تجربی رفتار چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۷ (۴)، ۸۵-۱۸۶.
- (۱۴) نیک‌بخت، محمدرضا، پورباقریان، علیرضا. (۱۳۹۹). ارائه مدل چسبندگی هزینه‌ها بر اساس سرمایه فکری. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹ (۳۳)، ۱۴۱-۱۵۶.
- 15) Anderson, M. C., Banker, R., & Janakiraman, S. (2003). Are Selling, General and Administrative Costs “Sticky”? *Journal of Accounting Research*, 41(1): 47-63.
- 16) Banker, R.D. & Byzalov, D. & Plehn-Dujowich, J.M. (2011). Sticky cost behavior: theory and evidence. Working paper, Fox School of Business, Temple University, Philadelphia, PA, 10 August. 111-127.
- 17) Cooper, R. and Kaplan, R. (1998). *The Design of Cost Management Systems: Texts, Cases, and Readings*. Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.
- 18) Gores, T. and Rauch, J. (2021). Cost stickiness and the firm’s organizational form: evidence from the property-liability insurance sector. *ZVersWiss* 110, 189–206.
- 19) Malcolm, R. (1991). Overhead control implications of activity costing. *Accounting Horizons*, 5(4), 69-78.
- 20) Rayburn, G. (1993). *Principles of Cost Accounting: Using Cost Management Approach*. IRWIN, Burr Ridge, Toronto.
- 21) Safarzadeh, M. and Beig Panah, B. (2015). The Role of Cost Stickiness in Estimating Conditional Conservatism. *Empirical Research in Accounting*, 4(4), 39-59.
- 22) Weiss, D. (2010). Cost behavior and analysts’ earnings forecasts. *The Accounting Review*, 85(4): 1441-1471.
- 23) Zhang, Yan (2021). Cost stickiness, corporate risk and management shareholding, *Web of Conferences* 253, 03050, 1-5.
- 24) Zuijlen, W. (2012). Cost behavior in a period of economic crisis and the effect of the frequency of updating information on cost behavior. Master’s thesis, Tilburg University, Tilburg.

Investigating the relationship between cost stickiness, Enterprise risk and management shares of companies listed on the Tehran Stock Exchange

Mohammad Hossein Yazdan Panah^{*1}
Mohammad Reza Khezripour²

Date of Receipt: 2022/06/11 Date of Issue: 2022/08/24

Abstract

The review of studies conducted in the field of asymmetric and sticky behavior of costs shows that many studies have investigated the effect of some factors on the stickiness of costs or the relationship of stickiness of costs with various financial and accounting variables and have contributed to the understanding and development of this concept. In this regard, in this research, the relationship between cost stickiness, company risk and management shares of companies listed on the Tehran Stock Exchange was investigated. The research method in this study is descriptive and applied in terms of its purpose, and in terms of the type and method of data collection and analysis, it was a quantitative and correlational research. The statistical population of the research was all the companies admitted to the Tehran Stock Exchange, whose shares were traded in the Tehran Stock Exchange during the period of 2013 to 2021. In order to collect research data, Rahvardnovin software, financial statements of companies and Kodal website were used. Finally, the research data were analyzed using correlation test, Student's t-test and Fisher's distribution (F-distribution) as well as multivariate regression test using Eviwes software. The results of the research showed that the higher the amount of stickiness, the higher the company's risk, and management shares significantly increase the effect of cost stickiness on the company's risk. Cost non-stickiness significantly increases firm risk, and managerial equity exacerbates this correlation. Also, cost stickiness significantly increases the company's risk, and managerial equity exacerbates its effect.

Keyword

Cost behavior, cost stickiness, company risk, management shares, companies listed on Tehran Stock Exchange.

1. PhD student in the field of accounting, Islamic Azad University, Sirjan Branch, Sirjan, Iran.
2. Associate Professor of Islamic Azad University, Sirjan branch, Sirjan, Iran